

روابط برد-برد تهران-ریاض در دور جدید مناسبات

با توافقات اخیر سیاسی ایران و عربستان، فاز جدید همکاری‌های اقتصادی دو کشور آغاز شد

ترجمه

گروه اقتصادی

eghtesad@irannewsaper.com

با توجه به اینکه احیای اقتصاد و جبران کاستی‌های گذشته یکی از اولویت‌های اصلی جمهوری اسلامی ایران در چند سال آینده خواهد بود، سؤال این است که آیا توافق تهران-ریاض از نظر اقتصادی کمکی خواهد کرد؟ پاسخ کوتاه بله است. بدیهی است که تنش‌زدایی، هزینه امنیت منطقه‌ای را برای همه طرف‌ها کاهش می‌دهد و ظرفیت بیشتری برای تجارت و سرمایه‌گذاری‌ها و مشارکت‌های فرامرزی را که منطقه به آن نیاز دارد، مهیا می‌کند. با وجود این، نگاه دقیق‌تر می‌تواند به ارزیابی فرصت‌های واقعی و همچنین موانع و ارائه چشم‌انداز صریح‌تر کمک کند. در مدت اخیر، تنها چند روز پس از امضای توافقنامه در چین طی ۱۵ مارس، محمد الاجدان، وزیر دارایی عربستان گفت: فرصت‌های زیادی

برای سرمایه‌گذاری عربستان در ایران وجود دارد و به زودی این امر محقق خواهد شد.

وقتی طرفین واقعاً به اصول توافق‌شده پایبند باشند، فکر خیلی سریع اتفاق بیفتد. هدف می‌کنم که این موضوع می‌تواند ما داشتن منطقه‌ای باثبات است و هیچ دلیلی وجود ندارد که این اتفاق نشانه مهمی از اراده سیاسی اساسی در بالاترین سطح در عربستان سعودی است.

الجدان گفت: ایران همسایه ما است و صدها سال است که بوده و خواهد بود؛ بنابراین تا زمانی که به توافقات پایبند باشیم، هیچ موضوعی نمی‌بینم که مانع عادی‌سازی روابط، سرمایه‌گذاری‌های متقابل و غیره شود. فکر می‌کنم فرصت‌های زیادی در ایران وجود دارد.

همچنین ایران و عربستان موافقت کرده‌اند که توافقنامه‌های همکاری قبلی یعنی «توافقنامه همکاری امنیتی» از سال ۲۰۰۱ و «توافقنامه همکاری عمومی» از سال ۱۹۹۸ را که حوزه‌های تجارت، اقتصاد، ورزش،

فناوری، علم، فرهنگ، ورزش و جوانان را پوشش می‌دهد را نیز احیا کنند.

حوزه‌های احتمالی تبادلات تجاری

با توجه به برخی از موانع تعامل با بازار ایران از جمله تحریم‌ها، موج اولیه سرمایه‌گذاری‌های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس می‌تواند در صنایع غیرتحریمی مانند مواد غذایی و دارویی شکل گرفته و به دنبال آن بخش‌هایی که راحل‌های خلاقانه بانکداری و مالی در آنها به کار گرفته می‌شود، شکل بگیرد.

ریاض به‌طور بالقوه می‌تواند به دنبال معافیت‌هایی از واشنگتن برای تحقق پروژه‌های استراتژیک مهم از جمله سرمایه‌گذاری برای مقابله با چالش‌های محیط زیستی منطقه‌ای مانند کمبود آب و اثرات تغییرات آب و هوایی باشد.

با توجه به این واقعیت که هر دو طرف درگیر تنوع اقتصادی هستند، علاوه بر این تعدادی فرصت در سایر بخش‌ها وجود دارد. یکی از این بخش‌ها صنعت معدن است.

شایان ذکر است، ایران پروژه‌های سرمایه‌گذاری بلندپروازانه‌ای در این بخش دارد و سرمایه‌گذاران سعودی مطمئناً می‌توانند از در دسترس بودن طیف وسیعی از محصولات معدنی در مسیر تنوع خود سود ببرند.

همکاری ایران و عربستان سعودی در بخش نفتی به عنوان دو تولیدکننده بزرگ این حوزه می‌تواند زمینه بالقوه دیگری را در این بخش برای همکاری طرفین ایجاد کند؛ اگرچه دامنه همکاری بین دو رقیب ممکن است محدود باشد اما واقعیت‌های جدید ژئوپلیتیکی و بخش انرژی می‌تواند حاکی از ارزشمند بودن همکاری آنها باشد.

در واقع دو شرکت سنگین وزن بخش نفت ایران و عربستان می‌توانند برای تکمیل زنجیره‌های ارزشمند شریک شوند. این واقعیت که امین ناصر، مدیر عامل شرکت آرامکو عربستان توافقنامه امضا شده بین ایران و عربستان سعودی در چین را یک اتفاق مثبت می‌داند، مطمئناً به امکان پروژه‌های مشترک‌آتی اشاره دارد.

صادرات ۱۴ میلیون دلار فولاد به عربستان

صادرات ۱۴ میلیون دلاری فولاد ایران به عربستان سعودی در سه ماه گذشته نشانه‌ای از شرایط بهتر تجاری در آینده نزدیک است

گسترش همکاری‌های فراسرزمینی فراتر از همکاری‌های مستقیم دوجانبه در بازارهای ایران و عربستان، زمینه‌های زیادی برای همکاری‌های سودمند متقابل در خارج از مرزهای هر دو کشور وجود دارد. به عنوان مثال کارشناسان بر این باورند که فرصت‌های زیادی برای پروژه‌های معدنی مشترک در کشورهای ثالث وجود دارد که می‌تواند زمینه‌ساز اشتغالزایی و انگیزه اقتصادی در منطقه بوده و همچنین بین شرکت‌های ایرانی و سعودی اعتماد ایجاد کند.

در بخش انرژی، یک پروژه ملموس در آستانه نهایی شدن یک توافق سه جانبه بین کویت، عربستان سعودی و ایران در میدان گاز طبیعی دورسا/آرش است که نمونه‌ای برد-برد برای منطقه خواهد بود. یکی از موانع اصلی چنین همکاری‌هایی در سال گذشته، زمانی که کویت و عربستان سعودی برای توسعه این میدان توافق کردند، برداشته شد.

انصال شبکه‌های برق نیز مزایای عمده‌ای برای ریاض و تهران خواهد داشت. در این میان پل ارتباطی عراق خواهد بود که برای تأمین حدود ۱۰ درصد تقاضا به برق ایران و حدود یک سوم عرضه گاز ایران متکی است. از آنجایی که قرار است شبکه برق عراق در سال آینده به شبکه شورای همکاری خلیج فارس متصل شود، ورود ایران در این ترتیبات بسیار امکان‌پذیر خواهد بود. چنین اتصال فرصت‌هایی را در تجارت برق بین بازیگران مختلف ایجاد می‌کند و در زمان‌های مختلف اوج مصرف، را برای تجارت معنادار در بخش برق هموار می‌کند.

سرمایه‌گذاری‌های عربستان سعودی همچنین می‌تواند بخش ترانزیت نوظهور در ایران را ارتقا بخشد. توسعه‌ای که به تجارت رو به رشد بین روسیه و اقتصادهای شورای همکاری خلیج فارس نفع خواهد رساند. چنین پروژه‌هایی می‌تواند منجر به افزایش اتصالات دریایی، ریلی و جاده‌ای شود و شامل پروژه‌های پیش‌بینی شده مانند راه آهن شلمچه - بصره می‌شود که در زمان مناسب قابلیت جابه‌جایی زائران بین مشهد و کربلا و همچنین مکه را خواهد داشت.

ایجاد زیرساخت برای یک منطقه جدید

بغداد در سال ۲۰۲۱ ایده «بزرگراه بین‌المللی» را مطرح کرد که کلانشهر مشهد در ایران را به مکه در عربستان سعودی از طریق کربلا متصل می‌کند. از نظر فیزیکی مراکز معنوی کلیدی در این سه کشور می‌توانند به هم متصل شوند. نکته مهم این است که کارشناسان بر این باورند که بهبود روابط ایران با عربستان می‌تواند راه را برای روابط تجاری بهتر با دیگر قدرت‌های منطقه بویژه مصر هموار کند. در این زمینه، توسعه اقتصادی صادرات محور ایران

عادی‌سازی روابط بین ایران و عربستان سعودی

می‌تواند تهران را به

استراتژی اصلی منطقه‌ای

خود که تمرکز روی انرژی

و ارتباطات تجاری با

همسایگان نزدیک است،

برگرداند

با تمرکز بر منطقه با دسترسی به بازارهای بزرگ و بکر، سود زیادی برای ایران خواهد داشت.

نگاه به آینده

اکنون عادی‌سازی روابط بین ایران و عربستان سعودی می‌تواند تهران را به استراتژی اصلی منطقه‌ای خود که تمرکز روی انرژی و ارتباطات تجاری با همسایگان نزدیک است، برگرداند. بسیاری از ناظران منطقه‌ای و بین‌المللی امیدوارند که رویکرد جدید سازنده‌تر باشد تا به طور پایدار به منطقه کمک کند پتانسیل کامل اقتصادی خود را نمایان کند. محمد الجدان، وزیر دارایی عربستان سعودی در ماه ژانویه در اجلاس داووس یا مجمع جهانی اقتصاد خبرنگاران را متحیر کرد و اظهار داشت که عربستان برای تجارت ارز در کنار دلار آمریکا آماده است. الجدان گفت: عربستان سعودی هیچ مشکلی در مورد چگونگی تسویه توافقات تجاری خود به دلار آمریکا، یورو یا ریال سعودی ندارد. اظهارات او راهنما است که کشورهای قدرتمند در سرتاسر جهان در حال طراحی «دلارزدایی» از اقتصاد جهانی هستند. حتی روابط تجاری ایران و عربستان می‌تواند گامی در راستای دلارزدایی باشد و راه را برای جمهوری اسلامی ایران به منظور گسترش تبادلات تجاری خود با عربستان هموارتر کند.

افق پیش روی روابط تجاری ایران-عربستان

صادرات ۱۴ میلیون دلاری فولاد ایران به عربستان سعودی در سه ماه گذشته شاید چندان چشمگیر به نظر نرسد، اما جامعه تجاری ایران آن را نشانه‌ای از زمان‌های بهتر در آینده می‌داند. احیای روابط دیپلماتیک بین تهران و ریاض بر روابط تجاری تأثیر مثبتی گذاشته و به صادرکنندگان ایرانی کمک می‌کند تا به بازارهای عربستان سعودی و سایر بازارهای عربی دسترسی پیدا کنند. با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی عربستان سعودی، محصولات غذایی و کشاورزی می‌توانند در کنار فولاد از عوامل اصلی در گسترش تجارت باشند. روابط بین دو دولت مسیرهای ترانزیتی و دسترسی عربستان سعودی از طریق ایران به غرب آسیا را هموار می‌کند و از این حیث این مسأله برای سعودی‌ها از اهمیت بسزایی برخوردار است.

انزوا امریکا

روابط چین با کشورهای غربی نیز اخیراً رنگ باخته است. اشتناپذیر، یک کارشناس امور بین‌الملل گفت: میانجیگری این رابطه جدید میان ایران و عربستان، چین را به عنوان یک قدرت قابل حساب در خاورمیانه معرفی می‌کند. این کارشناس مستقر در بیروت ادامه داد: این کار همچنین منافع تهران را تأمین می‌کند زیرا امریکایی‌ها را از منطقه بیرون یا حداقل نفوذ آنها را کاهش می‌دهد.

خبر داده است که رقم قابل توجهی در مقایسه با کشورهای دیگر است.

رتبه ۱۵ ایران از نظر رشد اقتصادی میان ۷۲ کشور

در واقع ایران از نظر رشد اقتصادی در میان ۷۲ اقتصاد دنیا در پایین گذشته در رتبه ۱۵ جهان قرار گرفته است، یعنی تنها ۱۴ کشور رشد اقتصادی بیشتری نسبت به ایران در این دوره داشته‌اند.

آمار بانک جهانی نشان می‌دهد ایران در سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۲ (زمستان سال ۱۴۰۰) رشد قابل توجه ۵ درصدی را تجربه کرده و این رقم در سه‌ماهه دوم (بهار ۱۴۰۱) به ۲٫۵ درصد کاهش یافته است، اما در سه‌ماهه سوم (تابستان ۱۴۰۱) روند رشد اقتصادی ایران صعودی شده و به ۳٫۴ درصد و در سه‌ماهه چهارم (پاییز ۱۴۰۱) به ۴٫۷ درصد رسیده است.

اقتصاد ایران بیش از ۵ برابر امریکا رشد کرد

رشد ۴٫۷ درصدی اقتصاد ایران در پاییز سال گذشته در حالی است که متوسط رشد اقتصادی کشورهای

پیشرفته در این دوره تنها ۱٫۲ درصد بوده است. اقتصاد امریکا در این زمان تنها ۰٫۹ درصد، منطقه یورو ۱٫۸ درصد و ژاپن ۰٫۴ درصد رشد کرده‌اند. کشور در حال توسعه‌ای مثل چین نیز در این دوره رشد ۲٫۹ درصدی و هند رشد ۴٫۵ درصدی داشته‌اند. متوسط رشد اقتصادی منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا نیز در زمستان گذشته برابر با ۴٫۹ درصد برآورد شده است.

رشد ۴٫۷ درصدی اقتصاد ایران در پاییز سال گذشته

در حالی است که متوسط

رشد اقتصادی کشورهای

پیشرفته در این دوره تنها

۱٫۲ درصد بوده است.

اقتصاد امریکا در این زمان

تنها ۰٫۹ درصد، منطقه یورو

۱٫۸ درصد و ژاپن ۰٫۴ درصد

رشد کرده‌اند

۷٫۱ درصدی، مغولستان با رشد ۷٫۳ درصدی، فیلیپین با رشد ۷٫۱ درصدی، ویتنام با رشد ۵٫۹ درصدی، بلژیک با رشد ۱۰٫۶ درصدی، گرجستان با رشد ۹٫۷ درصدی، قطر با رشد ۸ درصدی، عربستان با رشد ۵٫۵ درصدی، امارات با رشد ۵٫۵ درصدی، بوتسوانا با رشد ۵٫۹ درصدی، رواندا با رشد ۷٫۲ درصدی و زامبیا با رشد ۵٫۶ درصدی.

علاوه بر امریکا و ژاپن برخی اقتصادهای دیگری که رشد کمتری نسبت به ایران داشته‌اند عبارتند از:

تایلند با رشد ۱٫۴ درصدی، بلاروس با رشد منفی ۴٫۵ درصدی، بوسنی و هرزگوین با رشد ۱۰٫۷ درصدی، بلغارستان با رشد ۲٫۱ درصدی، کرواسی با رشد ۳٫۵ درصدی، مجارستان با رشد ۰٫۴ درصدی، لهستان با رشد ۲٫۳ درصدی، ترکیه با رشد ۳٫۵ درصدی، آرژانتین با رشد ۱٫۹ درصدی، برزیل با رشد ۳٫۸ درصدی، الجزایر با رشد ۳٫۸ درصدی، بحرین با رشد ۴٫۱ درصدی، مصر با رشد ۳٫۹ درصدی، اردن با رشد ۲ درصدی، نیجریه با رشد ۳٫۶ درصدی و آفریقای جنوبی با رشد ۰٫۹ درصدی.

گزارش

بانک جهانی با بررسی رشد اقتصادی ۷۲ کشور جهان در پاییز سال گذشته (سه‌ماهه چهارم ۲۰۲۲)

اعلام کرد: اقتصاد ایران با رشد ۴٫۷ درصدی در رده‌بندی این کشورها از نظر بیشترین میزان رشد اقتصادی رتبه ۱۵ را به خود اختصاص داده است.

به گزارش ایرنا، بانک جهانی در بخشی از گزارش جدید خود با